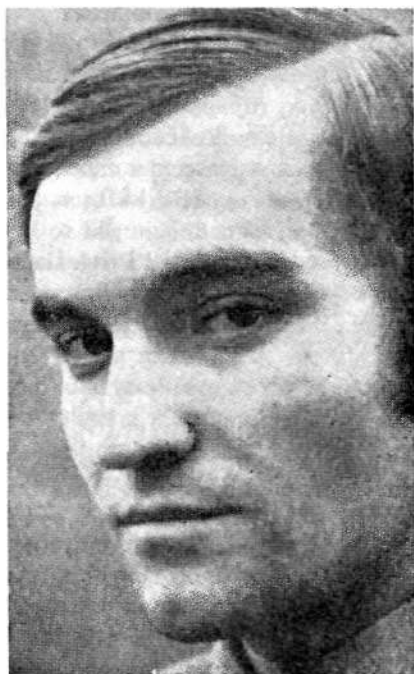

Ukradena hiša

Radijska igra

GLASOVI:

Miška
 Ema
 Laci
 Tona
 Kaš
 Uradnik
 Sodnik
 Priče
 Ciganski zbor
 Zidar

Evald Flisar

EMA: Ta velika suknja. Kam si jo dal?

MIŠKA: Potem je rekla —

EMA: Suknja!

MIŠKA: Ah?

EMA: Kje je suknja?

MIŠKA: Krščenduš, zadelal sem te špranje stokrat. Pa piha, ne vidiš?

EMA (*nestrpno*): Zato pa pravim, kje je suknja?

MIŠKA: Te zebe?

EMA: Oh, Bog!

MIŠKA: Eh, suknjo sem pokrtil čez psa.

EMA: Tako.

MIŠKA: Pes crkava.

EMA (*po premoru*): In potem, kaj je rekla?

MIŠKA: Potem pa je rekla — ne, jaz sem rekel: Tona! — krščenduš, sem rekel, zamera gor zamera dol, sem rekel, cigani smo, drži, a pol hiše je naše!

EMA: In pol grunta!

MIŠKA: In pol grunta! — sem rekel. Ona pa: Pse nahujskam! Pse!

EMA: In ti je v hlače ušlo.

MIŠKA: Meni? Porka fiks! Veš kaj sem ji rekel? V faco sem ji rekel: Tona, zamera gor zamera dol, zlobna si! A to mi ni mar, sem rekel. Samo daj nam, kar je naše! Daj nam, kar je naše!

EMA: In kaj je rekla?

MIŠKA: Suhi Kaš. On se je obregnil —

EMA: Ta ded! Pod kiklo ga ima!

MIŠKA: Cigan! je rekel —

EMA: Cigan je sam, zloba!

MIŠKA: Cigan! je rekel, jaz vem, kaj je tvoje in kaj ni —

EMA: Si mu pokazal sveto mater?

MIŠKA: — in potem je rekel: Te hiša srbi? Tukaj je moja pest, je rekel, in si je zavihal rokav —

EMA: Zakaj ga nisi? Kroto!

MIŠKA: Mislil sem si, ni kraj za prepir —

EMA: Zdaj se pa smeje.

MIŠKA: Rekel sem si, Miška, pamet v roke —

EMA: Lepo se ti smeje.

MIŠKA: Jaz sem ti povedal, Ema. Ni druge poti —

EMA: Ne omeni mi spet sodišča!

MIŠKA: Eh! Pravica je tam —

EMA: Zanje! Za nas, cigane, ne!

MIŠKA: Kaj pa naj? Eh?

EMA: Gor gremo in vselimo se!

MIŠKA: Dokler nimamo črno na belem —

EMA: Črno na belem! Kaj pa misliš, črno na belem?

MIŠKA: Kos papirja —

EMA: Kos papirja? Pogledaj si ga! Štiri leta sem ga skrivala, da ga miši ne bi snedle. In kaj stoji tukaj? Pol hiše gre nam, in pol grunta!

MIŠKA: Tona pravi, da papir ne velja.

EMA: Tvoja sestra je bila tam pred njo, tvoja sestra je kri izpotila za Martinka! Zdaj, po njeni smrti, pa se ta — ta štoklja prepeli v njeni postelji!

MIŠKA: Eh, žena mu je —

EMA: Kaj pa mi? Garali smo tam štiri leta. In kaj nam je dajala? Postan mošt, plesniv kruh!

MIŠKA: Ema, čuj —

EMA: Ne reci, da si ne zaslužim te hiše, ne reci tega, ker za to sem živela, za to sem kri potila!

MIŠKA: Vsi smo.

EMA (*bridko*): Naj mar tu poginem, v tej vetrasti bajti? Kot pes, od mraza? In ti? Tu bi rad crknil, brezzob cigan, nadlega vsem? Oh, Miška... Jaz sem pa sanjala, vsa ta leta sem sanjala, da pride dan, ko ga bo vzelo, starega krehača, in gremo tja gor. Videla sem to belo hišo vsako noč. S širokimi okni. Z debelim zidovjem. Toplo. Nič vetra, nič podgan. Oh, Miška...

MIŠKA: Emica —

EMA: Ne kliči me Emica!

MIŠKA: Eh, še si mlada.

EMA: Dvajset otrok sem ti dala!

MIŠKA: Še imaš bedra.

EMA: Ti brezzobi ded!

MIŠKA: Naj ti povem, no. In ne vpij name, zaboga —

EMA: Kdo vpije nate!

MIŠKA: Če se zlo dogodi in ne dobimo te hiše, potem bom, ko pride moja ura, poginil z grdo besedo na ustih. Ampak naj ti povem in ne reci, da to ni res: s Tono se govoriti ne da! Če je ta ded ne bi stražil, ta Kaš — z njim pa se naj vrag bode, če se hoče!

EMA: Jaz bom z njim govorila.

MIŠKA: Čez prag ne boš stopila.

EMA: To bom pa videla. Laci gre z mano.

MIŠKA: Laci bo vse pokvaril!

EMA: Nič ne bo! Vrata bo razbil, če bo treba!

MIŠKA: O ja! Obesil se bo, če ga le prosiš.

EMA: Zbij si ljubosumnost iz glave.

MIŠKA: Saj nič ne rečem. A Laci je kratke pameti —

EMA: Ti ga ne maraš, to je.

MIŠKA: Ja, no. Pa ga ne maram.

EMA: Sem ti jaz kdaj očitala druge babe?

MIŠKA: To so stare reči, Ema.

EMA: Sem ti kdaj očitala?

MIŠKA: To je bilo, Ema —

EMA: Sem ti kdaj očitala?

MIŠKA: Nisi.

EMA: Potem molči.

MIŠKA: Saj nič ne rečem.

EMA: Lacija pokliči. Gremo gor!

MIŠKA: Ko pa so druge poti —

EMA: Samo ena!

MIŠKA: In prav danes je starega zagrebla —

EMA: In kaj potem? V papirju piše, da hišo dobimo, ko stari s petami počí!

MIŠKA: Rečeno že. Samo —

EMA: Samo kaj? Samo nič! Si ded ali nisi ded?

MIŠKA: Daj no, Ema —

EMA: Pa sama grem in Lacija vzamem!

MIŠKA: Čakaj no. (*Poleti za njo.*) Saj grem.

* * *

LACI: Kaj, Emička?

EMA: Stopi v grmovje. Ureži si palico.

MIŠKA: Ema, rekli smo, nič grobosti —

EMA: Za pse.

MIŠKA: Tona nima psov. Niti mačke nima.

EMA: Seveda ima pse.

MIŠKA: Nikdar jih ni imela, porka fiks!

EMA: A se mar ni ščeperila, da bo pse nahujskala nate? A se ni? Povedal si mi!

MIŠKA: Eh! Nima psov, zaprmejduš!

EMA: Potem si lagal! Samo slinil si se! — Laci, ureži palico.

LACI: Jo že imam, Emička. Dolgo, gibko, huj!

MIŠKA: Ema, ne bo se dobro končalo.

EMA: Če ne maraš z nama, vrni se.

MIŠKA: Saj nisem rekel —

EMA: Greš ali ne greš?

LACI: Ja, greš ali ne greš, Miška?

MIŠKA: A sem rekel, da ne grem!

LACI: Če bo pretep, jaz te bom branil. Jaz te bom, Miška.

EMA: Stopita hitreje!

LACI: Stopi hitreje, Miška!

MIŠKA: Laci, ne porivaj me.

* * *

LACI: Vse je zaprto.

MIŠKA: Kot sem rekel. Žalujeta.

EMA: Bosta že odprla.

LACI: Tu je okno. Naj udarim?

EMA: Po vratih boš udaril.

LACI: Tu so vrata. Kako naj udarim?

EMA: Udari.

LACI: Srednje močno? Da vse raznese?

EMA: Poropotaj.

LACI: Poropotaj. (*Silovito udari po vratih.*)

MIŠKA: Laci, ne tako!

LACI: Da slišijo!

MIŠKA: Pa ne tak trušč —

EMA: Naj ropoče. Po svojih vratih ropoče.

MIŠKA: Nič po svojih, Ema. Komu gre hiša, njemu ali nama?

EMA: Če gre nama, gre tudi njemu. V rodu je.

MIŠKA: Oh, debelo figo!

LACI: V rodu sem, Miška. (*Znova trešči po vratih.*)

MIŠKA: Ema, svinjarije ne maram —

EMA: Psst, Tona je na vratih.

TONA (*kot sraka*): Kaj bi radi? Usmiljeni bog! Hišo podrli?

EMA: Prišli smo ponjo.

LACI: Ven, baba! Ven!

TONA: Cigani, jaz ne bom slepomišila z vami!

EMA: Veš, kaj hočemo. Ne izmikaj se!
 TONA: Danes sem moža pokopala —
 EMA: Zato smo pa tu!
 LACI: Tako je, baba! Zato smo tu!
 TONA: Cigani, tega ne bom trpela!
 LACI: Daj hišo!
 TONA: Jaz vam ne dolgujem ničesar.
 EMA: Ničesar tvojega nočemo. Hočemo svoje.
 TONA: Svoje boste našli pri ciganih.
 EMA (*ukazovalno*): Miška!
 LACI: Miška! Zini!
 MIŠKA: Eh, Tona, ne zameri —
 TONA: Miška, svoje sem rekla!
 MIŠKA: Dobro veš, da je pol hiše naše.
 TONA: O tem nimam pojma.
 EMA: Papir imamo!
 TONA: Papir imam jaz!
 EMA: Skracala si ga sama!
 TONA: Martinko je vse prepisal meni! Vsako grudo! Vsako bilčico!
 MIŠKA: Eh, Tona, daj si reči besedo —
 TONA: Zgubite se!

* * *

(*Trije cigani se vzpenjajo v hrib.*)

LACI (*pijan*): Hojlari, hojlaro. Zdaj po hišco gremo . . . Miška! Daj, zapoj!
 MIŠKA: Samo grob ne bodi, Laci.
 LACI: Grob, Miška? Še komarju ne bi repa odtrgal.
 MIŠKA: Laci, brez heca.
 LACI: Brez heca, Miška. Udarček v levo, udarček v desno in mičkена brca, buuuu! Hi hi!
 EMA: Ti mene poslušaj, Laci.
 LACI: Ema, jaz te poslušam.
 EMA: Kar ti jaz rečem, to pa stori.
 LACI: Ema, jaz te ubogam. Miška, ne zameri.
 MIŠKA: Saj nič ne rečem.
 LACI: Jaz sem tvoj bratranec, Miška. V tem je razlika. V rodu ostane.
 MIŠKA: Ema naj počne, kar se ji zljubi.
 LACI: Ema, si čula? Miška pravi, počneš lahko, kar se ti zljubi.
 EMA: To sem že od nekdaj počela.
 LACI: Pravi, da je to že od nekdaj počela.
 MIŠKA: Me ne briga.
 Ema: Laci!
 MIŠKA (*dvigne glas*): Moja sestra je živela v tej hiši, še preden si ti do praga stopila! Da veš! Bila je Martinkova žena, ko ga ti še poznala nisi! Da veš! Od njega je dobila pol hiše in dala je meni!

TONA: Tvoja sestra je bila cipa.

MIŠKA (*s spremenjenim glasom*): Kaj je bila?

TONA (*strupeno*): Rekla sem: Cipa! Tvoja sestra je bila cipa!

EMA: A boš požrl?

MIŠKA: Tona, mi nismo začeli zla!

LACI: Naj jo tresnem?

TONA (*na ves glas*): Luuuujzi! Tepli se bojo!

KAŠ (*se pojavi izza vrat*): Los! Vse — bom — namahal! Los!

EMA: Ti se pogreznj, govno!

KAŠ: Te naj s kolom?

MIŠKA: Kaš, tudi tebi povem, mi nismo začeli zla —

KAŠ: Vi ste zlo! Vi ste zlo samo! Ciganov ne bom trpel na svojem
gruntu —

EMA: Tvojem?! — Sveto mu mater —

KAŠ: Los! Los! Če ne, bo rdeče špricnilo!

EMA: Tona, ti si cipa, ti! Danes si moža pokopala, a ta je že tu! Pod
tvojo kiklo!

TONA (*plane nadnjo*): Oči ti izpraskam, črnuha!

LACI: Ema, daj jo! Ema!

MIŠKA: Pa na sodišče gremo! Porka fiks!

KAŠ: Jaz ti dam sodišče! (*Ga udari.*)

MIŠKA: Auuu!

LACI: Kaš! Mene daj! Si upaš?

KAŠ: Jaz ti dam upaš! (*Udari.*)

LACI (*se spodbuja*): Tresk! Bum! Glava gre! Buuuh! Tresk!

EMA (*vrešče*): Laci, daj ga! Ubij ga!

(*Trušč pretepa se utrga.*)

* * *

(*Debeli mož sopihajoče steče po hodniku, se zaleti v vrata, jih odpre in
zazeva.*)

URADNIK: Gospod sodnik —

SODNIK: Ne vrzite mi vrat s tečajev, lepo vas prosim.

URADNIK: Cigani —

SODNIK: Pravilno. Ob devetih so na sporedu.

URADNIK: Tukaj so —

SODNIK: Raje zgodaj kot prepozno.

URADNIK: Hočem reči, gospod sodnik ... tukaj je množica!

SODNIK: O čem pa govorite?

URADNIK: Na stopnišču ... morje ciganov ...

SODNIK: Na stopnišču? Pustite jih v čakalnico.

URADNIK: Čakalnica je polna.

SODNIK: Kdo pa je tam?

URADNIK: Cigani.

SODNIK: Pravkar ste rekli, da so na stopnišču —

URADNIK: Na stopnišču! V čakalnici! Na hodniku! V veži! Pred vrati!
V hiši je tri tisoč ciganov!

SODNIK: Se vam blede?

URADNIK: Gospod sodnik —

SODNIK (*nestrpno*): Kaj pa se greste, kaj se greste? Kaj pa me imate za norca, človek, kaj? Ste z glavo na kamen padli?

URADNIK: Gospod sodnik. Lepo vas prosim — stopite na hodnik.

SODNIK (*stopi proti vratom*): Vsi ste obsedeni. (*Stopi na hodnik, se ustavi.*) O Bog! (*Mrmranje se vzdigne in zamre. Sodnik zavpije.*) Kaj čakate, ljudje? Kdo ste? (*Ciganski zbor zažene nerazločen hrup. Sodnik zapre vrata, globoko diha.*)

* * *

(*Hrup v dvorani.*)

SODNIK (*udari po mizi*): Poslušajte! V dvorani bo mir! Če rečem mir, potem to pomeni, da ne bo nihče niti mlasknil, razen tistih, ki jim bo to naročeno. (*Hrup se poleže.*) Zakaj se je vsa vas nagnetla v dvorano, ne vem. V štiridesetih letih prakse se mi to še ni pripetilo. A prepiral se z vami ne bom. (*Tiše, tajnici.*) Marija. Prinesite mi kozarec, mrzle vode, prosim vas. (*Normalno.*) Pa začnimo z nesrečno zadevo. Tožena stranka, kako se pišete?

MIŠKA (*hlavno*): Mihael Horvat.

SODNIK: Poslušajte, Horvat Mihael, jaz ne bom trpel vragolij v tej dvorani. Kolikor je razvidno iz primera, ste vi tožeca stranka. Če torej rečem, tožena stranka, oglasite se, kaj je potem vaša dolžnost, Mihael Horvat? Da molčite. Razumete?

MIŠKA: Naj ne zamerijo, gospod.

SODNIK: Tožena stranka, vstanite in povejte svoje ime.

KAŠ: Gospod sodnik, saj pa vejo, kako se piše. Saj pa imajo vse na papirju —

SODNIK (*udari po mizi*): To je nezaslišano! Nezaslišano! Naj vam povem — ah, dajte mi no tisto vodo — (*hlavno nekajkrat srkne*) — naj vam povem: Tu ne bo vaše srenje! Jasno naj vam bo, da jaz vodim obravnavo, in jo bom vodil takó, kot se meni zljubi! To pomeni tako, kot je treba! Tožena stranka, vstanite in povejte: je vaše, ime Tona Martinko?

TONA (*vstane*): To je moje ime.

SODNIK: No. Veseli me, da ste pripravljeni sodelovati. Sedite.

LACI (*čez dvorano*): Sedi, baba!

TONA: Požri si jezik!

SODNIK (*potrka*): Ja, bo mir! Rekel sem, a bo mir! (*Tajnici.*) Marija. Lepo vas prosim, skuhajte mi kavo. In — saj veste, dve tabletki. Vse to mi bo glavo razneslo. (*Dvigne glas.*) Ker smo dognali, da sta obe prizadeti stranki navzoči, začnemo obravnavo. Horvat Mihael —

MIŠKA (*po vojaško*): Tukaj, gospod sodnik!

SODNIK: Horvat Mihael, ni mi treba salutariti.

MIŠKA: Naj ne zamerijo.

SODNIK: Imeli ste sestro, ki se je pisala Ana Horvat?

MIŠKA: Imel, zaprmedjuš.

SODNIK: Ana Horvat se je poročila s kmetom Martinkom?

MIŠKA: Da se nikdar ne bi bila!

SODNIK: Kmet Martinko ji je prepisal pol hiše in polovico posestva?

MIŠKA: Skopuh je bil.

SODNIK: In Ana Horvat je umrla pred tremi leti?

MIŠKA: Dvanajstega marca. V letu gospodovem devetnajsto sedeminšestdeset. Tri četrť na pet zjutraj.

SODNIK (*se odkašlja*): Horvat Mihael, prosim vas, odgovarjajte na vprašanja z da ali ne.

MIŠKA: Naj ne zamerijo.

SODNIK: Pred smrtjo je Ana Horvat napravila oporoko. V njej je svoje premoženje prepustila vam in vaši ženi, Emi Horvat.

MIŠKA: Da, gospod sodnik.

SODNIK: Kdaj je prišla ta oporoka v vaše roke?

MIŠKA: Da, gospod sodnik.

SODNIK: Horvat Mihael, rekel sem, kdaj je prišla ta oporoka v vaše roke? (*Molk.*) Dobro. Je prišla ta oporoka v vaše roke pred njeno smrtjo?

MIŠKA: Da, gospod sodnik.

SODNIK: Je bilo v oporoki rečeno, da vam njena imovina pripada po Martinkovi smrti, nič prej nič pozneje?

MIŠKA: Da, gospod sodnik.

SODNIK: Kdaj se je kmet Martinko poročil s toženo stranko? (*Molk.*) Horvat Mihael, vzamem nazaj, kar sem bil rekel: Na vprašanja ne odgovarjajte z da ali z ne, ampak tako, da bo odgovor imel rep in glavo.

MIŠKA: Martinko se je s Tono oženil, še preden so ovenele rože na grobu moje sestre!

TONA (*strupeno*): Požri si jezik!

EMA: Ti, cipa!

SODNIK (*udari po mizi*): Mir! Kakšno vedenje pa je to! — Povejte mi, Horvat Mihael: kdaj je kmet Martinko umrl?

MIŠKA: Osemnajstega novembra to leto. Ob desetih zvečer.

SODNIK: Po njegovem pogrebu ste terjali, naj se vam izroči obljubljeni?

MIŠKA: Smo. In bomo, dokler ne dobimo. Pa naj ne zamerijo.

SODNIK: Tona Martinko vam je pokazala oporoko pokojnega Martinka. V njej je bilo rečeno, da se prva oporoka razveljavlja in prehaja vsa imovina v njeno last —

MIŠKA: Skracala je sama!

EMA: Papir je skracala sama!

TONA: Požri si jezik!

LACI: Zapri kljun, štorclja!

EMA (*zavrešči*): Spreklala te bom po nagi riti!

SODNIK (*razbija*): Poslušajte! Če se to ne bo nehalo, boste šli domov!

EMA: Tega pa ne boste storili!

SODNIK To bom storil.

EMA: Kaj pa denar? Dvesto jurjev?

SODNIK: O čem govorite, ženska?

EMA: O denarju za avtobus. Povratna karta je šestopetdeset. Tristo nas je tu. Vse prihranke smo dali!

SODNIK: Ta je pa dobra —

EMA: Če nam hiše ne date, nas je vrag vzel!

(*Pritrjevalno mrmranje se dvigne.*)

SODNIK (*potrka*): Tišina! (*Hrup se poleže.*) Jaz nisem terjal, naj pride vsa vas. A sem mar terjal? Kar pa hišo zadeva, vam je jaz ne morem dati, če vam po zakonu ne pripada.

EMA: Hiša je naša!

ZBOR: Hiša je naša!

SODNIK (*razbija, dokler se hrup ne poleže*): Bratje cigani! Všeč ste mi — samo, za božjo voljo, ne spravljajte me ob pamet! Storil bom za vas, kar morem — če boste tiho kot miši.

LACI: Bomo! Kot miši!

ZBOR: Kot miši!

SODNIK: Mihael Horvat, povejte mi: od trenutka, ko vam je bila obljubljena hiša, pa do Martinkove smrti, ste na posestvu opravljali različna dela —

MIŠKA: Garali! Noč in dan!

TONA: Lopate ste podpirali!

EMA (*zavrešči*): Spreklala te bom po nagi riti!

SODNIK (*potrka*): Kot mi je znano — terjate za dela, ki ste jih domnevno opravili, milijon starih dinarjev.

MIŠKA: Dva smo zaslužili. A dobri ljudje smo.

SODNIK: Izjavili ste, da je poprečno deset ljudi, to je vas ciganov, delalo na posestvu poprečno osem mesecev letno.

MIŠKA: Bog ve, da smo.

SODNIK: Potrebne so vam priče.

MIŠKA: Priče so tu! Tristo prič!

SODNIK: Vsa ciganska občina ne more pričati na sodišču. To je pravno nemogoče. Sedem prič je dovolj.

MIŠKA: Sedem. Ena, dve, tri, štiri . . . pet, šest, sedem! Tukaj so!

SODNIK: Naj stopijo naprej.

(*Hrup, prerivanje.*)

MIŠKA: Tu.

SODNIK: Imena prič.

MIŠKA: Gospod sodnik?

SODNIK: Priče naj povedo, kako se pišejo!

PRIČE (*se predstavi*): Ana Horvat, Miška Horvat, Ana Horvat, Miška Horvat, Karči Horvat, Ana Horvat, Karči Horvat.

(*Tišina.*)

SODNIK (*kot da se mu je zbledlo*): Kaj pa vas je obsedlo? Ljudje božji! Cigani! Ničesar zlega vam nisem storil! Zakaj pa se igrate z mano, zakaj? Zakaj me imate za norca?

MIŠKA (*prestrašen*): Gospod sodnik —

SODNIK: Kdo so ti ljudje? Papige? Butci? Kdo?

MIŠKA: Naj pojasnim —

SODNIK: Preklete ti bom hvaležen!

MIŠKA: Eh! To je tako. Ana Horvat je moja žena —

SODNIK: Kaj pa druga? Kaj pa tretja?

MIŠKA: Eh! Druga Ana Horvat je moja sestra. Miška Horvat je njen mož. Hočem reči moj svak. Se pač piše Horvat. Tretji Miška Horvat je njun sin. Hočem reči moj nečak. Tretja Ana Horvat je žena Karčija Horvata, moža moje sestre. Drugi Karči Horvat pa je moj lastni sin.

(*Tišina.*)

SODNIK: Horvat Mihael. Ste mar rekli, da je ena izmed prič, z imenom Ana Horvat, vaša sestra?

MIŠKA: Moja sestra.

SODNIK: Kaj pa žena pokojnega Martinka — tudi ona je bila vaša sestra, kaj?

MIŠKA: V rojstnih knjigah je zapisano!

SODNIK: Če je Ana Horvat umrla, kako potem more stati tu in pričati za vas?

MIŠKA: Eh! Gospod sodnik, ta, ki je tu, ta ni umrla. Tista, ki je umrla, tiste ni tu —

SODNIK: Kako pa je mogoče, da imata dve sestri isto ime?

MIŠKA: Ona je bila Anči, ta pa je Ana.

SODNIK: Ta je pa dobra!

MIŠKA: Ni greha v tem, gospod sodnik!

SODNIK: Horvat Mihael. Vi, cigani, ste čudaki!

MIŠKA: Naj ne zamerijo.

SODNIK (*utrujeno*): Jaz se z vami ne bom prepiral. Tožena stranka — ah, kava, kje pa ste vendar hodili tako dolgo, pustite jo tu, vseeno — tožena stranka! Vstanite.

LACI: Vstani, baba!

TONA: Cigani lažejo.

SODNIK: Tožena stranka, vi trdite, da so cigani za svoje delo plačilo že prejeli.

TONA: Več kot je bilo treba!

SODNIK: Tudi vam so potrebne priče.

TONA: Priče so tukaj.

SODNIK: Naj vstanejo. (*Priče vstanejo.*) Čakajte — vaše priče so cigani!

TONA: Vseeno je! Zame pričajo!

(*Zbor završi v neodobravanju.*)

SODNIK: Tožena stranka, opozarjam vas, da izpovedi prič, ki so bile podkupljene, niso verodostojne.

TONA: Ničesar jim nisem dala!

EMA: Zacoprata si jih!

LACI: Coprnica!

(*Zbor še enkrat završi v neodobravanju.*)

SODNIK: Mir! (*Se poleže.*) Kdo so ti ljudje?

TONA: Moje priče.

SODNIK (*nestrpno*): Kako se pišejo!

PRIČE: Ana Horvat, Miška Horvat, Ana Horvat, Miška Horvat, Karči Horvat, Ana Horvat, Karči Horvat.

(*Tišina.*)

SODNIK (*z mirnim, a napol blaznim glasom*): Marija! Dajte mi tiste tabletko. Prosim.

MIŠKA: Gospod sodnik, naj pojasnim —

SODNIK (*slabotno*): Prosim. Lepo prosim. Pojasnite.

MIŠKA: Gospod, cigani niso krivi. Baba jih je zacoprata. Ana Horvat, ona je žena mojega bratranca. Po očetovi strani. Miška Horvat je njen sin. Potem, ta druga Ana Horvat je njuna hči. Potem, Miška Horvat je mož te hčere. Se tudi piše Horvat. Karči Horvat je brat tega moža te hčere, potem, drugi Karči Horvat pa je bratranec Miška Horvata, ki je mož hčere mojega bratranca. Tretja Ana Horvat je njegova žena. Eh!

(*Tišina. Potem se sodnik ropotaje dvigne izza mize.*)

URADNIK (*prestrašen*): Gospod sodnik. Vam je slabo? (*Sodnik se opoteče proti vratom, uradnik mu sledi.*) Gospod sodnik, naj pokličem zdravnika?

SODNIK (*Odpre vrata, se opoteče na hodnik*): Zrak... Odprite vrata, okna... vse odprite! (*Stoka.*)

* * *

(*Hrup v dvorani.*)

URADNIK: Tišina! Sodišče bo izreklo sodbo.

SODNIK (*utrujeno*): Dobro. Na podlagi predloženih dejstev — Marija, so tabletko tukaj? — pustite jih tu na mizi, da — na podlagi predloženih dejstev prihaja sodišče do sklepa, da je — (*za hip premolkne*) — da

je Tona Martinko dolžna izplačati Horvat Mihaelu vsoto štiristo tisoč starih dinarjev.

(Zbor zažene hrup)

EMA: Milijon!

MIŠKA: Štiristo pa ne vzamemo, porka fiks!

SODNIK: Prosim vas — (*hrup še*) — glede hiše — (*hrup se poleže*) — Na podlagi predloženih dejstev prihaja sodišče do sklepa, da je edini lastnik hiše in posestva žena pokojnega Martinka, tu navzoča Tona Martinko.

(Zbor zažene silovit hrup.)

EMA: Roparji! Razbojniki — (*Plane v jok.*)

MIŠKA: Porka fiks, še vas je zacoprata, ta baba!

SODNIK: Tišina! (*Skuša prevpiti hrup.*) Kot je razvidno iz dejstev, je oporoka, ki se nanjo sklicuje tožeča stranka, neveljavna!

MIŠKA: Kaj neveljavna —

SODNIK: Neveljavna zato, ker na njej ni podpisov dveh neodvisnih prič, kot predpisuje zakon! — In ne segajte mi v besedo! — Po drugi strani pa je oporoka pokojnega Martinka po zakonu veljavna. V njej je posebej poudarjeno, da prihaja vse imetje v izključno last pokojnikove druge žene, tukaj navzoče Tone Martinko.

MIŠKA: O porka fiks! Zdaj so nas pa odrli! Oj, nabiksali so nas —

LACI: Se udarimo?

MIŠKA: Bi rad šel v luknjo, bedak?

LACI: Sleprijo nas!

MIŠKA: Kaj pa naj! Oni so oblast!

EMA (*tuli*): Stari nas je, stari Martinko! Iz groba ga izkopljem in znakazim!

TONA: Ti grešnica!

EMA: Ti pa se mi ne oglasi!

SODNIK: Tišina! — Horvat Mihael, če mislite, da vam je storjena krivica, vložite pritožbo.

MIŠKA: Pritožbo? Eh! Gospod sodnik, naj vam povem. Nisem dober za te reči, ker glas se mi trese in v šole nisem hodil, a nekaj reči vam povem. Mi smo cigani. Nismo tako nabrisani, kot so drugi, zato nas pa vsak oslepri. Pravijo, da krademo, to pa ni res, porka fiks — samo to hočemo, kar smo zaslužili. Zdaj pa pravite, da nam hiše ne daste. Njo, babo, boste pustili tam, da se prepeli sama v prostoru, da se prepeli sama v prostoru, ki je zanjo prevelik, mi, cigani, ki nas je sto in sto, pa naprej v mrzlih bajtah! Vi ste sodnik in tukaj je pravica — je to pravica? Eh, porka fiks? Ta hiša je bila naše življenje, da vam povem. Naše sanje, če naj tako rečem — vi ne razumete! Ta hiša je bila nekaj, česar še nismo imeli. Hiša, ne bajta, hiša! Še svojo kri bi dali zanjo. In smo jo dali, štiri leta smo garali za boglonaj. Zdaj pa nam štiristo jurjev ponujate? Bog mi grehe odpusti, če to ni sleparija! Zakaj pa ste

proti nam, zato, ker smo cigani? S cigani mislite, lahko počnete, kar hočete? Kam pa naj se pritožimo, kam? A jaz vam povem, pa naj ne zamerijo, kajti sami so me vprašali, kaj želim reči, jaz vam povem — fuj, pa tako sodišče —

ZBOR: Fuj!

EMA: Gremo, kaj čakamo!

ZBOR: Fuj!

(*Sodnik tolče po mizi.*)

* * *

EMA: Kakšno bo jutro?

MIŠKA: Slana.

EMA: Si bil zunaj?

MIŠKA: Skoz okno poglej.

EMA (*po premoru*): Sanjalo se mi je.

MIŠKA: Ah.

EMA: Pomlad je bila. Češnje so cvetele spodaj pri mlaki.

MIŠKA: Ah.

EMA: In velika bela hiša je stala na jasi.

MIŠKA: Ema, pozabi.

EMA: Jasa ob mlaki je zelo prikladna.

MIŠKA: Ema, hiša je zgoraj na bregu! Sanje gor, sanje dol, sem ne bo prišla.

EMA: Prinesti jo moramo.

MIŠKA: Ema, porka fiks!

EMA: V sanjah se mi je razodelo.

MIŠKA: Kaj vražiča?

EMA: Hišo bomo ukradli.

MIŠKA: Ženska, zbudi se!

EMA: Ti misliš, da se mi blodi. A jaz ti povem, hišo bomo ukradli.

MIŠKA: V predpasniku jo boš sem prinesla, kaj!

EMA: Ko bi le mogla, ne bi se obirala.

MIŠKA: Zgubili smo, pa je.

EMA: Zidarje potrebujemo.

MIŠKA: Kdo jih bo pa plačal.

EMA (*odločeno*): Lacija moram najti.

MIŠKA: Tvoj Laci se prepeli z mlado Ančo!

EMA: Pa se naj!

MIŠKA: Eh, pa se naj!

EMA: Pripelji ga sem.

MIŠKA (*gre*): Porka fiks!

* * *

(*Črički pojejo.*)

LACI: Mesec bo velik to noč.

EMA: Takšen, kot ga potrebujemo. Kdaj je Tona odšla?

LACI: Ema, včeraj — če mi ne verjameš —

EMA: Laci, ne razburjaj se.

LACI: Saj se ne.

EMA: Tona je odšla včeraj in vsaj deset dni je ne bo nazaj?

LACI: Dva tedna.

EMA: In Kaš? S Kašem boš ti opravil?

LACI: Ema, za to ne skrbi.

EMA: Dobro. Miška, koliko zidarjev imamo?

MIŠKA: Sedem.

EMA: Samo sedem?

MIŠKA: Eh, dala si mi tri dni, kje pa naj jih dobim — vsak cigan pa tudi ni zidar, porka fiks!

EMA: Imamo jih sedem. So dobri?

MIŠKA: Eh, zidati znajo.

EMA: Koliko delavcev?

LACI: Vsi Horvati in vsi Baranji.

EMA: Kje pa so?

LACI: Spodaj v hosti čakajo.

EMA: Dobro. Zdaj načrt.

MIŠKA: Ema, jaz ti povem še enkrat: Spametujmo se.

EMA: Miška, jaz sem rekla: Tobaka ti več ne dam, če se boš onegavil!

MIŠKA: Ema, v zapor gremo. Vsa srenja gre v luknjo.

EMA: Figo debelo.

MIŠKA: Ja boš pa videla. Ali pa nas vse postrelijo. Kdo pa je že na svetu hišo ukradel? Za prvo reč te vrste nas vse postrelijo!

EMA: Oh, bog, zdaj bo ta ded zgago delal!

LACI: Ema, a ga naj?

EMA: Kaj pa govoriš?

LACI: Ema, jaz ga bom ob drevo privezal.

EMA: Kaj ga boš?

LACI: Ob drevo privezal.

EMA (*ga poči za uho*): Ti grdoba!

LACI: Auuu, Emička!

EMA: Laci, poberi se mi. Dva fanta vzemi in Kaša pripeljite.

LACI: Emička —

EMA: Če ne ubogaš, se me ne boš več dotaknil!

LACI: Emička, saj grem. (*Odhiti.*)

MIŠKA: Tak tako. Ob drevo me bo vezal!

EMA (*tolažeče*): Miška, zanj se ne zmeni.

MIŠKA: Tako daleč sem prišel, da bom ob drevo privezan!

EMA: Miška, počila sem ga! In še ga bom počila!

MIŠKA: In s takšnimi se pariš —

EMA (*se zjezi*): Tvoj bratranec je!

MIŠKA: Gnilo jabolko.

EMA (*prigovarja*): Miška, čuj. Zmeraj sva dobro skupaj orala. Zakaj bi se kregala zdaj, na stara leta?

MIŠKA: Jaz nisem začel.

EMA: Miška, čuj: rekli smo, hišo prenesemo dol, tja na jaso —

MIŠKA: Jaz nisem rekel.

EMA: Hiša je tvoja, mar jo boš pustil tu!

MIŠKA: Zakaj pa naj grem v luknjo na stara leta?

EMA: Miška, ti nekaj povem?

MIŠKA: Ah, kaj poveš.

EMA: Čuj, ti je všeč, da se z Lacijem onegavim? Ni ti všeč —

MIŠKA: Me ne briga.

EMA (*zavpije*): Kaj te ne briga! Ne bodi bedak! (*Obljublja.*) Miška, nekaj ti obljubim. Če pomoreš s hišo, bom Lacija pustila.

MIŠKA: Ga boš vraga.

EMA: Ubij me, če se spozabim.

MIŠKA: Kaj te bom ubijal.

EMA: In to ti nič ne pomeni, ti, ded neumni? Pustila ga bom, čuješ, za hišo, pustila ga bom!

MIŠKA (*po premoru*): Pa ga boš?

EMA: Kri mi vzemi, če ni res!

MIŠKA: In tobaka mi ne boš več skrivala?

EMA: Ne bom, Miška.

MIŠKA: In včasih mi boš piščanca spohala?

EMA: Piščanca? Če ga prineseš —

MIŠKA: Ti ga boš prinesla.

EMA: Dobro. Jaz ga bom prinesla.

MIŠKA: In ko Laci pride, mi ne boš rekla, naj grem iz bajte?

EMA: Ne bom, Miška, ne bom.

MIŠKA: Potem sva se pogodila.

EMA (*ga cmokne*): Oh, Miška! Zlati ded!

* * *

(*Hrup, razbijanje, podiranje.*)

ZIDAR: Pazi glavo!

MIŠKA: Kaj naj pazim?

ZIDAR: Pravim, pazi glavo, stena gre! Povej naprej!

MIŠKA: Pazi glavo, stena gre, povej naprej!

EMA: Stene mi ne podrite! Opeka bo šla k hudiču!

ZIDAR: Ne gre drugače.

MIŠKA: Pravi, da ne gre drugače.

EMA: Kaj ne gre, seveda gre! Kakšen pomen pa ima, da vso hišo razbijemo. Pol opeke je že zdrobljene — še svinjaka ne bomo sezidali, ne pa hišo!

MIŠKA: Tako velika ne bo. A bajta bo.

EMA: Zanič ljudi si pripeljal.

(*Stena se podre.*)

MIŠKA: Kar bo slabega materiala, pa prodamo.

EMA: Osel, kdo ti bo le zdrobljeno opeko kupil!

MIŠKA: Ljudje vse kupijo, dandanes.

LACI (*prisopiha*): Ema, hoj! Ema!

EMA: Kaj, Laci? Potikaš se bogvekje, namesto da bi kaj storil.

LACI: Ko pa onega stražim, Kaša stražim.

EMA: Privezal bi ga.

LACI: Saj sem ga. Za noge in roke. Ob bor. Zdaj pa pravi, da bo od gladu crknil.

EMA: Kaj bo?

LACI: Od gladu crknil. Vso noč je bil tam in ves dan, pravi, da spati ne more.

MIŠKA: Pa ga odveži, porka fiks! Človeka ni treba ubiti.

LACI: Zgago bo delal.

MIŠKA: Kaj bo zgago delal, vesel bo, da se lahko uleže.

LACI: Ema?

EMA: Odveži ga. Potem se vrni in pomagaj nositi opeko tja dol.

LACI (*hiti proč*): Seveda, Emička.

MIŠKA: Še ta malega prsta si ni umazal, tvoj Laci.

EMA: Mu bom jaz že delo v roke porinila. — Kaj boš ti? Tu ostaneš, ali greš z mano dol?

MIŠKA: Saj doli je v redu.

EMA: Nič v redu, a mar veš, kaj počno?

MIŠKA: Eh, hišo zidajo, porka fiks, zidarji so.

EMA: Jaz hočem videti, kaj se mi zida.

MIŠKA: Če pa tu ne ostanem, pa reči kradejo. Hanzeka sem videl, da si je okenski okvir domov vlekel.

EMA: Ti ostani, jaz grem pa dol. Z vasi še nihče ni prišel?

MIŠKA: Ema, kmetje nimajo časa.

EMA: Če kdo pride, ga je treba na hladno postaviti, dokler vsega ne prenesemo. Drugače bo zgaga.

MIŠKA: Jaz ne bom nikogar na hladno postavljaj. To pa Laciju naroči.

EMA: Jaz grem. (*Glasno.*) Hej, razbojniki! Ne zdrobite mi vsega, drugače vas bom s koprivami po ta nagem!

ZIDAR: Vesela bodi, da ti delamo, baba!

EMA: Ti bom jaz že dala babo!

MIŠKA: Ema, ne začni prepira.

EMA: Ti cigani z ravnine niso piškavega oreha vredni.

MIŠKA: Ema, pojdi.

EMA (*odhaja*): Pa še ti kakšno opeko dvigni!

MIŠKA: Bom, Ema, bom. Povej onim spodaj, naj oken ne pozabijo.

EMA (*že daleč*): In peč. Jaz hočem peč.

MIŠKA (*zase*): Peč, da boš vanjo zlezla.

EMA: Si drva nasekal?

MIŠKA: Te pa ja ne zebe.

EMA: Lepo peč imamo.

MIŠKA: Kaj potem?

EMA: Naj mar stoji tu prazna?

MIŠKA: Zakaj pa ne.

EMA: Ne ljubi se ti, kaj. Tam sediš in svoj tobak žvečiš.

MIŠKA: Mar nisva sklenila pogodbe? Pozabila si.

EMA: Kaj čvekaš?

MIŠKA: Da mi tobaka ne boš skrivala. In da se z Lacijem ne boš onegavila.

EMA: Ah, molči.

MIŠKA: Pogodbo si že prelomila.

EMA: Sem vraga.

MIŠKA: Laci je bil tu zadnjo noč.

EMA: Kako pa veš, bil si v oštariji!

MIŠKA: Eh, pa nisem. Rekel sem res, da grem. A v grmovju sem čepel.

Videl sem Lacija, kako se je splazil v hišo.

EMA: Se je pa splazil.

MIŠKA: Saj nič ne rečem.

EMA: Potem molči.

MIŠKA: Ni, da bi ženski verjel.

EMA: Laci je s hišo pomagal, pravico ima do postelje.

MIŠKA: O porka fiks —

EMA: Če Baranji imajo, ki ti niso v rodu —

MIŠKA: To je vseeno! Laci v tej hiši ne bo spal, pa amen!

EMA: Bratranec ti je.

MIŠKA: Ti pa moja žena. Pa amen.

EMA: Zadavi se s tobakom!

MIŠKA: Mislil sem, da boš zdaj srečna, ko hišo imaš. Da si boš prepevala.

Kot nekdam, ko si bila mlada. In da boš dobre volje, od jutra do večera. Pa nič. Tu čepiš ves dan, hiša je nastlana kot hlev, niti šip ne opereš, da bi sonce posijalo skozi in bolhe pobilo. Zakaj si jo potlej hotela, to hišo?

EMA: Miška, ničesar mi ne očitaj.

MIŠKA: Hiša je bila zlata, dokler je nisi imela. Zdaj, ko jo imaš, je le kup opeke.

EMA: Ti tega ne razumeš. Hiša tudi ni vse.

MIŠKA: To sem ti jaz povedal.

EMA: Nič mi nisi povedal. Ti sam si bil vnet. Ne reci, da ne. Mar nisi vstal na sodišču in rekel, da smo reveži, da nam hiša pripada?

MIŠKA: Ker me je pogrelo. Zato sem to rekel. A meni je vseeno, tudi če spim pod milim nebom.

EMA: Jaz ti ne branim.

MIŠKA: Ema, nismo prav storili.

EMA: Pa jo podrimo in postavimo nazaj!

MIŠKA: Že zdaj je za pol manjša, ker smo pol materiala zgubili. Če jo še enkrat podremo, ne bo dovolj niti za pasjo uto.

EMA (*gre ven*): Ti ne veš, o čem govoriš. (*Tresne z vrati.*)

MIŠKA (*zase*): Oj, Emička moja, jaz vem, o čem govorim. Ta hiša je prinesla nesrečo. In zdaj lahko treskaš z vrati, prej nisi mogla, ker vrat ni bilo. (*Zunaj nastane hrup, psi zalajajo, ženski glasovi se začno kregati.*) To pa je Tona. Prišla je nazaj — porka fiks, zdaj bo pa pretep. (*Gre do vrat, jih odpre.*)

EMA: Kaj pa laziš tu, ti suhota, tu nimaš kaj početi!

TONA (*z zlomljenim glasom*): Miška, naj s tabo govorim.

EMA: Nič ne boš z njim —

MIŠKA: Eh, čakaj, ne tako — (*Stopi ven.*) — kaj je, Tona, kaj imaš povedati? Jaz te poslušam.

TONA: Miška, ti imaš zdravo pamet.

MIŠKA: Eh, kajpa.

TONA: Zakaj ste mi to storili? Kam naj grem, kje naj spim?

EMA: Svinjak smo ti pustili! (*Se zlobno zasmeje in skupina žensk z njo.*)

MIŠKA: Babe, tiho! — Tona, jaz vem, da smo storili hudičevo reč. Vzeli smo ti hišo. A le zato, ker nam nisi dala polovice, ki je bila naša. Krivda je potemtakem tudi tvoja. Kar je storjeno, je storjeno, Tona, poti nazaj ni. Jaz lahko rečem samo to: pol hiše je še zmeraj tvoje — če ti ni odveč živeti med nami, preseli se sem.

EMA (*vrešče*): O ne, to pa že ne! Te štorklje pa ne bom imela pod streho. Ti bodi pa tiho, stari ded!

MIŠKA: Baba, meni je dovolj! Kdo je tu gospodar?

EMA: Me nič ne briga.

MIŠKA: O pa te bo, pa te bo! Ema, jaz rečem: Tona naj se vseli v hišo, pa amen.

EMA: Če se ona vseli, se jaz odselim!

TONA: Miška, ti sam veš. Jaz nimam tu kaj iskati.

MIŠKA: Tona, žal mi je, da je prišlo tako daleč.

TONA: Miška, ne zameri — jaz bom šla na sodišče.

MIŠKA: To je tvoja pravica. Pojdi na sodišče. Samo jaz ne vem, kaj boš tam dobila. Denarja nimamo.

TONA: Miška, ne zameri: v luknjo boste šli.

MIŠKA: To pa ne.

TONA: Vsi boste šli v luknjo.

MIŠKA: Tona, tega ne boš storila!

TONA (*izgubi oblast*): Od prvega do zadnjega! V luknjo!

MIŠKA (*jezno*): Potem pa se poberi! Izgini od tu, ti, vragulja!

TONA (*se oddaljuje*): Boste že videli! V luknjo!

EMA: Ti coprnjača! Lase ti populim!

MIŠKA: Eh, zdaj pa imamo vraga.

EMA: Kaj nam pa morejo.

MIŠKA: Kaj nam morejo? Zaprejo nas!

EMA: Mene že ne.

MIŠKA (*jo udari*): Ti, baba, si vsega kriva!

EMA (*zatuli*): Oj, Miška, ne me tepsti! Lacija pokličem!

MIŠKA: Koga pokličeš? (*Jo znova udari.*) Na! Enkrat je pa tudi meni dovolj.

(*Emin jok ugaša.*)

* * *

SODNIK: In potem ste hišo, kot pravite, razdelili na kosce in jo v koscih prenesli dol v cigansko naselje, kjer ste jo, v znatno spremenjeni obliki, sezidali znova.

MIŠKA: Eh, tako je bilo.

SODNIK: In kdo se je tega domislil?

MIŠKA: Moja žena, gospod sodnik.

SODNIK: Vaša žena.

MIŠKA: Nerač rečem, a tako je.

SODNIK: Kot vidim, se dejanja kesate.

MIŠKA: Kaj kesam, nič kesam. Storjeno je storjeno, ne da se pomagati.

SODNIK: Kdo pa je pri delu pomagal?

MIŠKA: Kdo? Vsa vas!

SODNIK: Z vasjo menite cigane?

MIŠKA: Eh, kaj pa.

SODNIK: So med vami kvalificirani zidarji?

MIŠKA: Samo dva. Druge smo dobili od drugod.

SODNIK: Iz drugih ciganskih vasi?

MIŠKA: Ne bi vzeli zidarja, ki ni cigan.

SODNIK: Kdo pa je vodil, da se tako izrazim, selitvena dela?

MIŠKA: Eh, gospod sodnik, kot sem rekel, vsa vas —

SODNIK: Ne, vedel bi rad, kdo je delo vodil, kdo je bil ta glavni.

MIŠKA: Eh, ne vem —

EMA: Kaj ne veš! Ti si bil ta glavni! Kaj boš skromen!

MIŠKA: Ema —

EMA: Ti si bil ta glavni, ti si komandiral. Vsi drugi so tebe poslušali.

MIŠKA: Ema, ti si tudi kakšno rekla —

EMA: Nič nisem rekla!

MIŠKA: Ema, vse kar je prav, ti si vso reč zamesila —

LACI: Miško, ti si bil glavni. Eme nič ne vmešavaj. Kdo pa je zidarje pripeljal in kdo jih je plačal?

MIŠKA: Kaj, oba me v kašo rineta —

EMA: Miška, ne izmikaj se.

MIŠKA: Gospod sodnik, v kašo me rinejo —

SODNIK: Družinski prepir ne bo ničesar rešil. Kot so izpovedale priče, Horvat Mihael, ste glavni krivec vi.

MIŠKA: To pa ne, porka fiks —

SODNIK: Obtoženi ste treh reči. Prvič, zlonamerno ste porušili domovanje državljanke Toni Martinko in ji s tem storili nepovrnljivo škodo. Drugič, ukradli ste tako nastali gradbeni material, ki je bil njena izključna last. In tretjič, sezidali ste hišo brez gradbenega dovoljenja in brez vednosti ustreznih organov. Horvat Mihael, kaj imate reči v svojo obrambo?

MIŠKA: Kaj pa naj rečem? Vse bo šlo mimo vaših ušes. Vi veste, zakaj smo hišo ukradli — ker polovica je bila naša!

SODNIK: Po zakonu ne —

MIŠKA: Kaj zakon, zakon se je zmotil.

SODNIK: To pa ne.

MIŠKA: Zakon se je zmotil! In na tak zakon, pa naj ne zamerijo, na tak zakon jaz, veste kaj... nekaj napravim. Pa zamera gor, zamera dol!

SODNIK: No, Horvat Mihael, kaj takega sem od vas pričakoval.

MIŠKA: Hiša je tam, pa naj se vseli vanjo!

SODNIK: Tega ni dolžna storiti.

MIŠKA: Ali pa naj si jo odnese nazaj. Me ne briga.

EMA: Nič ne bo nesla! Hiša je tam in tam ostane!

MIŠKA: Me ne briga.

SODNIK: Horvat Mihael, poslušajte.

MIŠKA: Me ne briga.

SODNIK: Tona Martinko vam je bila dolžna štiristo tisočakov. Vrednost hiše pa ni presegala milijona. Če dodamo pol milijona škode, ki ste jo povzročili, in če njen dolg odvezamemo, kaj dobimo: Toni Martinko ste dolžni izplačati milijon sto tisoč starih dinarjev.

MIŠKA: Eh, ko bi ne bilo lukenj v žepu!

SODNIK: Sodišče vam daje šest mesecev časa.

MIŠKA: Dajte nam šest let — kje pa naj vzamemo?

SODNIK: Zberite. Vsak naj da nekaj.

MIŠKA: Ciganov ne poznate!

SODNIK: Če denarja ne izročite v predpisanem roku, boste vi, Horvat Mihael, kot glavni krivec, morali v zapor za tri leta.

MIŠKA: Oj, gospod sodnik —

SODNIK: Jaz se ne šalim, Horvat Mihael.

MIŠKA: Ema, si čula —

EMA: Miška, jaz nič ne morem. Kje pa naj dobimo denar?

MIŠKA: Ema, ti si vso reč začela —

EMA: Jaz že ne.

MIŠKA: Ne puščaj me zdaj na cedilu!

EMA: Kaj pa so tri leta, tri leta niso nič! Na toplem boš spal in boljšo hrano boš imel kot doma!

MIŠKA: Emička, jaz ne maram —

EMA: Je pač tako, Miška.

MIŠKA: Kaj pa ti, ti boš pa z Lacijem sama! Emička, jaz ne maram —

EMA: Miška, jaz nimam kaj reči.

MIŠKA (*zavpije*): Ti frdamana baba!

* * *

EMA: Baba se je privlekla, naposled.

LACI: Katera baba?

EMA: Katera — Tona!

LACI: Kje pa je?

EMA: V zadnji sobi. Svoje bale si je privlekla in Baranje je vrgla iz postelje.

LACI: Jaz jo bom z balami vred čez prag!

EMA: Laci, pusti jo pri miru.

LACI: Ema, njo boš tukaj imela?

EMA: Pol hiše ji pripada.

LACI: Ampak Miška sedi v zaporu —

EMA: Miška bo šel na prosto. Govorila sem z njo. Rekla je, da bo sama šla na sodišče.

LACI: Ema, lepo je bilo brez Miška —

EMA: Toži se mi po njem.

LACI: Kaj pa jaz, kaj pa naj jaz storim?

EMA: Ti lahko ostaneš.

LACI: Pa ne v hiši. Ko se Miška vrne, me bo obrcal.

EMA: Jaz sem stara, Laci. Svojega deda bi rada imela doma.

LACI: Kaj pa jaz, Ema —

EMA (*se zjezi*): Ti pa si lahko najdeš mlajšo babo, da ti bo kuhala in prala!

LACI: Emička, kaj pa sem ti storil —

EMA: Rekla sem, svojega deda hočem nazaj! In če ga hočem nazaj, je to moja pravica, a mar ni, in ti pa ne zini besede več, prav?

LACI: Ta baba je vsega kriva.

EMA: Ničesar ni kriva.

LACI: Kaj pa s Kašem, on je ne mara več, zdaj ko hiše nima?

EMA: To pa njo vprašaj.

LACI: Jaz ji bom vrat zavil, Ema.

EMA: Samo dotakni se je!

LACI (*gre ven*): Ema, jaz — napil se bom!

EMA: Pa se napij! (*Laci tresne z vrati.*)

TONA (*pride iz druge sobe*): Jaz bom šla zdaj.

EMA: Greš, Tona? Bog te blagoslovi.

TONA: Storila bom, kar morem.

EMA: Pripelji ga nazaj. Ne bom ti pozabila.

TONA: Mislila sem si, grunt je zapuščen — jaz sem že stara, če se poorje in poseje, bo še kaj zraslo —

EMA: Mladina bo to postorila, Tona.

TONA: Jaz ne morem. Jaz sem stara.

EMA: Ti si stara in jaz sem stara.

TONA: Mislila sem si, zakaj bi pleve rasle na njivah —

EMA: Pleve ne bodo rasle na njivah. Če mi deda pripelješ. On bo za vse poskrbel.

TONA: Grem.

EMA: Obleci se topleje, prehladila se boš.

TONA: Me bo hoja pogrela.

EMA: Zmrzuje že zunaj.

TONA (*odpre vrata*): Zvečer bova nazaj. Če bo šlo po sreči.

EMA: Jaz bom peč zakurila. Poslušaj, Tona — (*pohiti za njo na prosto*) — Tona! Povej mu, da ga čakam. Piščanca bom spekla. Povej mu, da bo vse dobro — tobak, in vse bo dobro. In, Tona... povej mu... (*popade jo kašelj*) ...oh, bog, mraz... povej mu, da ga... težko čakam...

Pesmi

Marko
Gorjanc

DOLINA KAČ

I.

Je v kraju,
kjer sonce
nikoli ne zaide.

V kraju,
kjer je med kamenjem,
po hudih sanjah,
umrl otroški smeh.

V kraju,
kjer sedi
pod posušenim drevesom
okostnjak
in poje kačjo pesem.